

ERR kasutab oma veebilehtedel http küpsiseid. Kasutamist jätkates nõustute kõikide ERR-i veebilehtede küpsiste seadetega

SAIN ARU

LOEN VEEL

kultuur

Arvustus. Hetked meie elude katkendlikus

"Paratamatus elada ühel ajal" Autor/allikas: Herkko Labi

TEATER

Mario Pulver

12.01.2020 14:18

Uus lavastus

Von Krahli Teater "Paratamatus elada ühel ajal"

Lavastaja Lauri Lagle

Kunstnik Kairi Mändla

Dramaturg Eero Epner

Valguskunstnik Siim Reisspass

Osades Mari Abel, Ingmar Jõela, Rasmus Kaljujärv, Mart Koldits, Jörgen Liik, Markus Truup, Marika Vaarik

Arvustus ilmus Müürilehes

Lõppenud aastal toimus teatrimaastikul ühtaegu kaks sündmust, mille tagajärjed kalgendusid 28. novembriks Von Krahli saalis. Nimelt tähistas Von Krahli Teater aasta esimeses pooles oma viimaseks jäänud sünnipäeva, *exegi monumentum*'i rolli täitis mastaabilt ja energiakulult enneolematu "Jaik". Ja NO99 sooritas rituaalse enesetapu – jääb asjaosaliste teada, kas siis sundseisu sattudes või eksistentsiaalse mõtiskluse lõpp-punkti jõudes.

Igatahes, 25 aastat teatud määral sarnast vormi hoidnud Von Krahli on alustanud uut elu ja 14 aastat tegutsenud üksus on kadunud. Mis kujul või koosseisus teater Rataskaevu tänaval jätkab, võib veel lähiajal täpsustuda, praegu on igatahes kirjas "Von Krahli Teatri uue trupi esimene lavastus". Aga seda, milline on uue trupi kunstiline sõnum, saab näha esmalt Lauri Lagle lavastuses "Paratamatus elada ühel ajal".

Mis asi see on?!

Kui tsiteerida tükist Marika Vaariku raevukat repliiki "Mis asi see on?!", võib lühidalt vastata, et raske öelda. Siin on tunda NO99 adrenaliininoote ja ülieksalteeritust, aimub Krahli groteski ja ilmsüütut kelmikust. Kohati põimuvad need kaks vängelt ja vastukäivalt, ühe tugevus hakkab teise oma nullima. Ent parimatel hetkedel NO99 + Von Krahli = lovi, kui kasutada šamanistlikku mõistet. Leidub momente, mil ma sõidan siit saalist ära, sest stseen või hetk haarab niimoodi kaasa, et saavutan teatrikatarsise kõige õigemasse mõttes.

Aga tunda saab ka toolimaitset. Üle kahe tunni kestva etenduse jooksul jõuab mõtiskleda, kas siin või seal poleks tulnud kasuks kärpekäärid haarata. Sest see lovesse vajumine vajab lihvimist. Praegu vihjab krobeline kullakamakas sees peituva sädelusele, ent on kohati tahumatu.

Vahel pole lavalisele täpsusele või peenmehaanikale midagi ette heita, aga sisu jääb kuidagi õõnsaks. Klaasikildude otsimise etüüd on kindlasti hea näitlejameisterlikkuse lihastreng: muljetavaldav fookus ja detailirikkus, aga

ei jää kaugele eneseimetluslikust kenitlusest. See ei tähenda, et näitlejameisterlikkusega pole taolises estraadis midagi peale hakata, vastupidi. Markus Truubi ühemehe-*show* "Muundu, arene, personaliseeri" tekitab tahtmise teha vaheaplausi. Ja ühtlasi on mul hea võimalus osutada, et see sketš on kogu lavastuse mikrokosmos, sest tundub, et Lagle teadlik võtte on katkestada vaataja lovi enne, kui see jõuab kinnistuda. Niipea kui etüüd on muutunud mõnusaks ja olemine turvaliseks, sõidab Lagle sisse, ei lase olukorral jätkuda. Ingmar Jõela laperdab tõetruult lennukiaknast välja ja siis järsku loobub sellest teesklusest. Jörgen Liigi ekstaatiline, vuajeristlik monoloog taandub häälistsustesse ja vaikusesse. Truubi kuuldemäng areneb pealtnäha jõuluselt isa ja lapse õdusa momendina ning lõikab siis räigelt vasakule.

Lennukad sketšid

Vahel need katkestused töötavad koguni sketšimootorina, pesu äratoomine muutub korrapealt kahe lapsevanema õrnust täis hetkeks, kus imik ulatatakse hellalt teise sülle. Sekund hiljem pole lapsest märkigi, pesugi on ununenud. See etüüd on sama autonoomne kui enamik sketše, neid saaks seada mis iganes järjekorda. Volatiilne õhustik on kui improteater, kus igal hetkel võib puhkeda sketš, osalejad haaravad lennult nähtamatuid sädemeid, mida partner kiirgab. Muidugi, tehniline tase on kõrge, seepärast võiks seltskond genereerida etüüde veel kilode kaupa, aga oluline pole kvantiteet. Nii mõnegi sketši kadumine poleks lavastust pöördumatult kahjustanud.

"Paratamatus elada ühel ajal" Autor/allikas: Herkko Labi

Seevastu oleks võinud olla rohkemgi taolisi etüüde, mis rõhuvad ühiskonna automatiseeritud tegevuste või narratiivide nihestamisele. Kõik lennuki ja lennurituaalidega seonduv oli väga meeldiv, privaatriumi jõhkrast rikkumisest kuni Rasmus Kaljujärve agressiivsete teadaanneteni välja. Pagasiga ümberkäimine pole struktuuriselt ehk kuigi kõrgelennuline sketš, aga me tõesti oleme läbi terminaliakna ahastusega vaadanud, mida helkurvestides töötajad teevad meie kalli varaga. Seepärast on ka selleteemalised vinjetid endiselt naljakad. Samasuguse tuttavlikkuse tõttu ajab naerma igasugune nihe sellistes tööstuslikult niivõrd läbimõeldud ja standardiseeritud sündmustes nagu päästevesti tutvustus.

Parimad hetked tulevadki sketšidest, kus trupi tase ühineb kompaktse sisu või dünaamilise teostusega. Näiteks see, kus Markus Truup tantsib Marika Vaarikule, ta pühendab tantsu talle, kuid too esitab varem tsiteeritud repliigi, on vaenulik, koguni agressiivne, põlglik. See on ilus stseen, jookseb tempokalt ja kütab kaasa. Mõne sketšiga on keerulisem, võtame näiteks Mari Abeli kutse... mitte niivõrd tantsule kui ühele teisele füüsilisele tegevusele. Kutse esitamine on imekaunis, Abel haarab lava vaevata endale ja esitab repliigi niimoodi, et mul purskusid naerust pisarad silma. Ent järgnev tegevus kaob sõna otseses mõttes taha ära, see ei paelu ega kutsu esile mingeid erilisi reaktsioone, sketš justkui hääbub lava varju. Tõsi, see võib olla väga vabalt laglelik võte, et publiku elevust seoses järgnevaga tühistada.

Paratamatud kaasreisijad

Lagle mängib vaataja ootustega ka lavastuse vormi kontekstis. Kui Markus Truup lavale tulles mikrofoni juurest läbi põikab ja end obsessiivse üksiklasena tutvustab, jään ootama, et iga järgmine tegelane end põgusalt kirjeldaks. Seda muidugi ei juhtu. Samasugune ootus tekib lõpus, kus lennumaailm on hääbunud, planeet on jäänud seljataha, meie tähelepanu hoiab hüpnootiliselt tiirlev fookus. Ilmselt oleme lõpetamas. Ei ole, kõik muutub ja nihkub, ruum teiseneb täielikult. Ometi "petab" Lagle ootusi ka

siin, ei järgne mingit teist vaatust, ruum mitte niivõrd ei teisene, vaid laguneb, ehkki pealtnäha ehitatakse see vaipade ja teelaua abiga hoolikalt üles. Galaktilise ülemineku järel tajutav energia ehk etenduse ajal publiku ja näitlejate koosmõjul tekkinud kooselu on siiski murenenud. Katkestus on lõiganud läbi ka minu ja lava vahelise niidi, jämedalt öeldes on mul igav ja ma tahan ära. Selle päris lõpu ajal tekib tõesti tunne, et vastus küsimusele "Kas laseme publiku saali?" muutub. Sest ma olen kindel, et lõputu teejoomise ja suitsetamise oleks saanud ära teha ka meie kaasabita.

Omamoodi on muidugi õige, et oleme teatrisaalis koos paratamatult. Erinevad inimesed, sunnitud viibima ühisel alal. Kui võtta seda metafoorina planeedi Maa kohta, läheb asi veel hirmuäratavamaks. Me ei pääse siit praegu minema, järelikut tuleb üksteisega läbi saada. Lagle küll saadab meid kosmosesse, kuid see ei näi asja lahendavat. Kui Jehoova tunnistajad usuvad, et Maalt saab minema ainult kindel arv (valitud) isikuid, siis seltskond Krahli kosmoses on seesama konfliktne ja kärarikas lennukitais. Samas, kui uskuda maisitõlvikut (Mart Koldits), võib minna ka palju hullemini ja sa sünnid millegi märksa ebameeldivamana kui praegu. Võib-olla siis lõpp ongi diskreetseks osutuseks, et tegelikult pole need kaasinimesed nii hullud ja tulevikus võib minna paremini. Juhtumisi oli mul veel selline skisofreeniline olukord, kus minu vasakul käel istus lavastusega täielikult kaasaminev, naeru lõkerdav neiu ja paremal piinatult läbi nina ohkiv ülikonnas härrasmees. Naabreid ei saa valida ja mõlemal on õigus oma arvamusel. Ja hämmastaval kombel ma ka mõistan mõlemat, võib-olla see ongi lavastuse õppetund. Erinevus rikastab.

Teatrivaataja küsib paratamatult, et mis mõte sellel kõigel nüüd oli. Lagle ei loe ju moraali ega osuta õpetlike juhtumite kaudu, mis on pildil valesti või kuhu edasi. Ehk see ongi groteskne pilguheit lennumasinasse, mis saadab konfliktse osa inimkonnast ära kosmosesse. Ja meie oleme need kaasreisijad lennuki teisel küljel. Niisiis, meie ise olemegi need, keda minema pagendatakse. Seda, kas seal lennukis on kogu inimkond või keegi jääb planeedile maha, teab vaid Lagle.

Toimetaja: Kaspar Viilup

Allikas: Müürileht

teater

müürileht

von krahli teater

paratamatus elada ühel ajal

mario pulver